

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

GIÁO TRÌNH

**LUẬT HIẾN PHÁP
VIỆT NAM**

NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN

GIAO TRÌNH
LUẬT HIẾN PHÁP VIỆT NAM

Handwritten text and a red rectangular stamp, possibly containing a date or signature.

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

Giáo trình
**LUẬT HIẾN PHÁP
VIỆT NAM**

(Tái bản lần thứ 21 có sửa đổi, bổ sung)

**NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN
HÀ NỘI - 2017**

Chủ biên
GS.TS. THÁI VĨNH THẮNG
PGS.TS. VŨ HỒNG ANH

Tập thể tác giả

PGS.TS. VŨ HỒNG ANH	Chương I
GV. PHẠM ĐỨC BẢO	Chương IX, XI, XIV
GS.TS. NGUYỄN ĐĂNG DUNG	Chương X
PGS.TS. BÙI XUÂN ĐỨC	Chương XII
ThS. NGUYỄN THỊ HOA	Chương XV
ThS. NGUYỄN THỊ PHƯƠNG	Chương XVII
GS.TS. LÊ MINH TÂM	Chương IV
ThS. NGUYỄN VĂN THÁI	Chương XVI
GVC. LƯU TRUNG THÀNH	Chương VI
GS.TS. THÁI VĨNH THẮNG	Chương II, III, V, VIII, VII (mục III - 3, 4)
TS. LÊ HỮU THÊ	Chương VII (mục I, II, III - 1, 2)
ThS. PHẠM THỊ TÌNH	Chương XIII

LỜI GIỚI THIỆU

Luật hiến pháp (còn gọi là luật nhà nước) là ngành luật chủ đạo trong hệ thống pháp luật Việt Nam, điều chỉnh những quan hệ cơ bản trong các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hoá-xã hội, địa vị pháp lí của con người và công dân và đặc biệt là trong tổ chức, hoạt động của bộ máy Nhà nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Trong khoa học pháp lí, Luật hiến pháp là bộ môn khoa học quan trọng.

Để phục vụ công tác giảng dạy và học tập theo chương trình đào tạo cử nhân luật, năm 1991 Trường Đại học Luật Hà Nội đã xuất bản Giáo trình luật nhà nước Việt Nam. Từ đó đến nay cùng với những thành tựu quan trọng mà Nhà nước và nhân dân ta đã thu được trong quá trình thực hiện đường lối đổi mới do Đảng cộng sản Việt Nam khởi xướng, lĩnh vực luật, đặc biệt là Luật hiến pháp cũng đã có những thay đổi đáng kể.

Việc ban hành Hiến pháp nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013 đã đặt ra yêu cầu phải có giáo trình mới, phản ánh những tư duy mới, những chủ trương chính sách mới được thể chế hoá trong Hiến pháp năm 2013 cũng như trong các văn bản pháp luật khác có liên quan đến Luật hiến pháp.

Với sự cố gắng của tập thể giảng viên trong và ngoài Trường Đại học Luật Hà Nội, Giáo trình luật hiến pháp Việt Nam biên soạn lần này đáp ứng nhu cầu đào tạo và nghiên cứu của Trường trong tình hình mới.

Trường Đại học Luật Hà Nội trân trọng giới thiệu và mong nhận được những ý kiến đóng góp chân tình của bạn đọc để tiếp tục chỉnh lí làm cho giáo trình được hoàn thiện hơn.

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

CHƯƠNG I

NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ LUẬT HIẾN PHÁP

Trong khoa học pháp lí Việt Nam, thuật ngữ “luật hiến pháp” được hiểu theo ba giác độ khác nhau:

1. Luật hiến pháp là một ngành luật trong hệ thống pháp luật Việt Nam;
2. Luật hiến pháp là một khoa học pháp lí chuyên ngành;
3. Luật hiến pháp là một môn học trong chương trình đào tạo luật theo các cấp độ khác nhau.

Dưới đây sẽ xem xét cụ thể từng khía cạnh của thuật ngữ này.

I. LUẬT HIẾN PHÁP LÀ MỘT NGÀNH LUẬT TRONG HỆ THỐNG PHÁP LUẬT VIỆT NAM

1. Đối tượng điều chỉnh của ngành luật hiến pháp

Trong hệ thống pháp luật Việt Nam, cơ sở quan trọng của việc hình thành một ngành luật là đối tượng điều chỉnh của ngành luật đó. Cũng như các ngành luật khác, đối tượng điều chỉnh của ngành luật hiến pháp Việt Nam là những quan hệ xã hội, tức là những quan hệ phát sinh trong hoạt động của con người. Ngành luật hiến pháp tác động đến những quan hệ xã hội đó nhằm thiết lập một trật tự xã hội nhất định, phù hợp với ý chí nhà nước.

Mỗi ngành luật có một phạm vi đối tượng điều chỉnh riêng. Phạm vi đối tượng điều chỉnh của ngành luật hiến pháp là những quan hệ xã hội cơ bản và quan trọng nhất gắn liền với việc xác định chế độ chính trị, chế độ kinh tế, chính sách văn hoá-xã hội,

quốc phòng-an ninh, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân, tổ chức và hoạt động của bộ máy nhà nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Như vậy, luật hiến pháp có phạm vi đối tượng điều chỉnh rất rộng, liên quan đến nhiều lĩnh vực của cuộc sống xã hội và Nhà nước. Tuy nhiên, điều đó không có nghĩa là luật hiến pháp điều chỉnh các quan hệ xã hội trong mọi lĩnh vực của cuộc sống nhà nước và xã hội. Ngược lại, luật hiến pháp chỉ điều chỉnh những quan hệ xã hội cơ bản nhất, quan trọng nhất mà những quan hệ đó tạo thành nền tảng của chế độ nhà nước và xã hội, có liên quan tới việc thực hiện quyền lực nhà nước. Đó là những quan hệ giữa công dân, xã hội với Nhà nước và là quan hệ cơ bản xác định chế độ nhà nước. Ví dụ:

- Trong lĩnh vực chính trị, luật hiến pháp điều chỉnh những quan hệ xã hội cơ bản sau: các quan hệ xã hội liên quan đến việc xác định nguồn gốc của quyền lực nhà nước, các hình thức nhân dân sử dụng quyền lực nhà nước; các quan hệ xã hội xác định mối quan hệ giữa Nhà nước, Đảng cộng sản Việt Nam, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức thành viên của Mặt trận; các quan hệ xã hội xác định chính sách đối nội, chính sách đối ngoại của Nhà nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam... Những quan hệ xã hội này là cơ sở để xác định chế độ chính trị của nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam;

- Trong lĩnh vực kinh tế, luật hiến pháp điều chỉnh những quan hệ xã hội sau: các quan hệ xã hội xác định các loại hình sở hữu, các thành phần kinh tế, chính sách của Nhà nước đối với các thành phần kinh tế, vai trò của Nhà nước đối với nền kinh tế;

- Trong lĩnh vực quan hệ giữa công dân và Nhà nước, luật hiến pháp điều chỉnh các quan hệ xã hội liên quan tới việc xác định địa vị pháp lí cơ bản của công dân như: quốc tịch, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân;